

Eesti seisukohad Euroopa Liidu justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil 12. – 13. juunil 2025 (siseküsimused)

Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) justiits- ja siseküsimuste nõukogu (edaspidi *JSK*) siseministrite istung toimub 13. juunil 2025. aastal Luksemburgis. Eestit esindab JSK istungil siseminister Igor Taro.

13. juunil toimuval JSK nõukogu siseküsimuste päeval keskendutakse järgmistele teemadele: i) Schengeni ala toimepidevus; ii) koostalitlusvõime rakendamine; iii) määruse eelnõu võitlusest laste seksuaalse väärkohtlemisega veebis; iv) EL-i varjupaiga- ja rändepaketi rakendamise tulevik, tagasisaatmiste tõhustamine ning Ukraina sõjapõgenike ajutise kaitse staatuse pikendamine; v) Euroopa sisejulgeolekustrateegia; vi) juurdepääs sideandmetele; vii) geopoliitilise olukorra mõju EL-i sisejulgeolekule ning ohtude maandamine; ning viii) raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse (EMPACT) 2026-2029 tsükli järeldused.

Ülevaate on koostanud Siseministeeriumi EL ja välissuhete osakond, piirivalve- ja rändeosakond, sisejulgeolekuosakond, digi- ja teabehaldusosakond ning Eesti alalise esinduse EL juures erialadiplomaadid Birgit Paal (birgit.paal@mfa.ee) ja Rando Käsper (rando.kasper@mfa.ee).

1. Schengeni ala toimimine

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: päevakorrapunkti esimeses pooles tutvustab Euroopa Komisjon 2025. aasta Schengeni olukorra raporti sisu. Sellele järgneb mõttevahetus, kus ministrid saavad avaldada arvamust nii raportis sisalduvat kui ka EL Nõukogu eesistuja Poola pakutud 2025.-2026. Schengeni tsükli prioriteetide üle.

Schengeni Nõukogu formaadi esimese päevakorrapunkti sissejuhatavas osas tutvustab Euroopa Komisjon **Schengeni 2025. aasta olukorra raporti sisu**. Tegemist on iga-aastase Euroopa Komisjoni avaldatava dokumendiga, mis käesoleval aastal on kantud muu hulgas 40 aasta möödumisega Schengeni vaba liikumise ala loomisest (Schengeni leping allkirjastati 14. juunil 1985). Raport annab ülevaate 2024. aasta Schengeni alal vaba liikumise ja julgeoleku tagamise nii peamistest strateegilistest saavutustest kui ka toob välja täiendavat tähelepanu vajavad väljakutsed. Üheks raporti keskseks sõnumiks on, et Schengeni ala strateegilise kasu jätkamise eeldusteks on pidevad investeeringud ning liikmesriikide jätkuv pühendumus poliitilisel, õiguslikul ning operatiivsel tasandil.

2024. aastal võeti vastu järeldused Schengeni baromeetri – Komisjoni koostavatav perioodiline ülevaade Schengeni ala arengutrendidest – skoobi täiendamise järeldused, laiendades analüüsi kaheksale täiendavale valdkonnale andmelünkade täitmiseks. Eeldatakse, et uuendatud baromeeter saab pakkuda suuremat tuge liikmesriikidele juba Schengeni 2025-2026 tsükli ajal. Samuti loodi Belgia eesistumise ajal Schengeni kõrgemate ametnike kohtumiste formaat, mille ülesandeks oli viia läbi tehnilise tasandi arutelusid akuutsetest probleemidest ning pakkuda

välja aruteluteemasid Schengeni Nõukogu istungite tarvis. Nende kohtumistega jätkatakse ka edaspidi.

Samuti viidi 2024. aastal läbi Schengeni riiklik hindamine Horvaatia, Poola, Ungari, Tšehhi ja Slovakkia kohta, mille eesmärgiks oli tuvastada piirihalduse kitsaskohti ning arengupotentsiaali. Lisaks jälgis Euroopa Komisjon vajalike paranduste sisseviimist Kreeka, Iirimaa ja Taani puhul. 2024. aasta veebruaris teostati ka pistelisi kontrolle Saksamaa, Poola ja Hispaania saatkondades Mumbais, Indias, et tuvastada võimalikke nõrkusi või protseduurilisi nõrkusi.

Euroopa Komisjon viis 2024. aastal läbi analüüsi seoses 30. septembril 2022 väljastatud juhiste rakendamisega, mis puudutavad Schengengi viisade väljastamist Venemaa kodanikele. Üldjoontes on toimunud langus viisade väljastamises võrreldes Venemaa agressioonisõja eelse perioodiga: kui 2019. aastal väljastasid liikmesriigid umbes 4 000 000 viisat Venemaa kodanikele, siis 2023. aastal langes see arv 500 000-ni. Samas on suureks murekohaks endiselt liikmesriikide erinevad lähenemised Venemaa kodanike lubamisele Schengeni alale: on riike, kes viisasid ei väljasta, ning on riike, kes taolisi piiranguid seadnud ei ole. Seetõttu soovitakse jõuda tugevama lähenemiste ühtlustamiseni liikmesriikide vahel Venemaa kodanike viisade küsimuses.

2024. aastal viidi läbi ka Schengeni temaatiline hindamine, mis seekord keskendus tagasisaatmiste tõhustamisele. Hindamise käigus tuvastati kolm peamist nõrkust: i) riskianalüüside puudumine, mis aitaks liikmesriikide õiguskaitseasutustel valmistuda ennetavalt suurteks tagasisaatmiste mahtudeks; ii) õiguslikud puudujäägid tõhusa ja kiire menetlusprotsessi toetamiseks (nt vaiete esitamise süsteem; isikutuvastus; tagasipöördumise kohustuse täitmise seire); ning iii) tagasisaatmisteavitusete tõhus rakendamine Schengengi infosüsteemis. Samas on tagasisaatmiste puhul märgata väikest positiivset trendi: 2024. aastal tõusis edukate tagasisaatmiste määr 12% võrra võrreldes 2023. aastal, moodustades kokku 123 400 edukalt täideviidud otsust suuresti tänu Frontexi toele. Samuti suurenesid ka vabatahtlike tagasipöördumiste määr: 64% 2024. aastal võrreldes 56% 2023. aastal. Paraku vaatamata positiivsele trendile on tagasisaatmiste tõhusus Schengeni alal ja EL-is võrdlemisi madal, mille tõttu on vajalik eelmainitud kitsaskohtade leevendamine.

Raport sisaldab ka Euroopa Komisjoni ettepanekut Schengeni tsükli prioriteetideks. Esiteks, Schengeni juhtimisraamistiku konsolideerimine ja poliitikate koordineerimine, mis võimaldaks läheneda väljakutsetele struktuurselt, rakendades leevendusmeetmeid ühiselt ja jagades vastutust nende eest. EL-i tasandil tähendaks see struktuurse raamistiku loomist, mis võimaldaks paremini seirata prioriteetide rakendamist. Selles valdkonnas kavatseb Euroopa Komisjon töötada lähedaselt EL Nõukogu eesistujariigiga. Liimesriikide tasandil tähendaks antud konsolideerimine siseriikliku koordineerimise parandamist vastutavate asutuste vahel. Teiseks, sisejulgeoleku tagamine läbi tõhusama politseikoostöö liikmesriikide vahel. Kolmandaks, digitaliseerimise hoogustamine, mis võimaldaks rakendada paremat kaitset nii ala sise- kui ka välispiiridel. Liikmesriikidel siinpuhul eeldatakse kiiret ja tõhusat lähenemist suuremahuliste IT-süsteemide rakendamisel.

Eesti võtab esitatud info teadmiseks.

Päevakorrapunkti teises pooles toimub arvamuste vahetus **Schengeni Nõukogu 2025-2026 tsükli prioriteetide üle**. Seletuskirja koostamise ajal on EL Nõukogu eesistuja Poola pakutud prioriteetideks alljärgnevad: i) digitaliseerimise kiirendamine ja suuremahuliste IT-süsteemide valmisoleku edendamine (üksikasjalikumalt koostalitlusvõime päevakorrapunkti all); ii) välispiiri turvalisuse ja tagasisaatmiste tõhususe suurendamine; ning iii) Schengeni siseturvalisuse suurendamine, tagades isikute vaba liikumise sisepiirikontrollideta Schengeni alal. Kuivõrd EL-i liikmesriikide siseministrite arutelu ettevalmistavatel kohtumistel ei ole leitud liikmesriikidele sobivat kompromissi sisepiirikontrollide teemal jätkub kokkuleppe otsimine 4. juunil 2025 toimuval arutelul COREPER II tasandil.

Eesti põhisõnumid:

Eesti jaoks on tõrgeteta Schengeni toimimine olnud alati prioriteet, mistõttu toetame järgmise tsükli raames ajutiste ja / või ebaproportsionaalsete piirikontrollide kehtestamise arutamist. Välispiiriirina on oluline jätkata idapiiri ehk EL-i välispiiri tugevdamist. Oluline tagada Schengeni ala toimepidevus ning arendada seda viisil, mis suudaks tõhusalt vastata praeguse ebastabiilse geopoliitiliste olukorra väljakutsetele. Seetõttu on oluline süvitsi analüüsida Schengeni ala väljakutseid ning pakkuda neile konkreetseid ja praktiliselt teostatavaid lahendusi. Eesti toetab võimalikult kiiret ja toimivat Schengeni ala digitaliseerimist, mis võimaldaks võtta kasutusele suuremahulisi piiriüleseid IT-süsteeme ja käivitada nende koostalitlusvõimet.

Eesti vaatest on tagasisaatmiste tõhustamine samuti oluline prioriteet tagamaks Schengeni ala turvalisust ja toimepidevust ning EL-i rändepoliitika usaldusväärsust. Eesti toetab tagasisaatmise õigusraamistiku ajakohastamist, kuid peab oluliseks, et liikmesriikidele säilib piisav paindlikkus riigisiseste menetluste ja infosüsteemide kujundamisel. Uue tagasisaatmise infosüsteemi loomise asemel tuleks pigem kasutada paremini ära Schengeni infosüsteemi (SIS) funktsionaalsust, mille kohaselt tuleb liikmesriikidel sisestada SIS hoiatusteade isiku kohta, kelle suhtes on tehtud tagasisaatmisotsus. See on juba praegu väga oluline meede liikmesriikide vahelise koostöö edendamisel isikute tagasisaatmisel.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2023-2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti seisukohad tagasisaatmiste määruse eelnõu kohta (heaks kiidetud 8.05.2025. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 23.05.2025. aastal Riigikogu ELAKi istungil).*

2. Koostalitlusvõime rakendamine

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: EL Nõukogu eesistuja Poola teeb ülevaate viimastest arengutest suuremahuliste piiriüleste IT süsteemide koostalitlusvõime rakendamiseks.

Ajavahemikus 2017–2018 on Euroopa Parlament ja EL Nõukogu kiitnud heaks mitmed EL-i üleste suuremahuliste infosüsteemide määrused, mis on suunatud piiri- ja rändehalduse ning sisejulgeoleku parandamisele. Nende süsteemide sekka kuuluvad ajakohastatud Schengeni infosüsteem (SIS), viisainfosüsteem (VIS), varjupaigataotlejate sõrmejälgede infosüsteem (Eurodac), riiki sisenemise ja väljumise süsteem (EES), EL-i reisiinfo- ja lubade süsteem (ETIAS), ühiste uurimisrühmade koostööplatvorm ja Euroopa karistusregistrite andmete vahetamise süsteem (ECRIS-TCN). Süsteemide arendamiseks ja õigeaegseks kasutuselevõtuks eraldas Euroopa Komisjon liikmesriikidele sihtotstarbelist raha.

Vastavalt eu-LISA 2023. aasta oktoobri JSK nõukogule esitatud uue infosüsteemide rakendamise ajakavale pidi infosüsteemide käivitamise ja koostalitlusvõime rakendamine toimuma nelja lainena: I laine 2024. aasta III-IV kvartal (EES-i käivitamine), II laine 2025. aasta I-II kvartal (ETIAS-e käivitamine, et tagada kiirem EL reisijainfo vahetus), III laine 2025. aasta II-III kvartal (ECRIS-TCN rakendamine liikmesriikide justiitskoostöö tõhustamiseks) ning IV laine 2026. aasta III-IV kvartal (koostalitlusvõime arhitektuuri tehnilise rakendamine). Kahjuks ei ole õnnestunud planeeritud ajakavas püsida seoses tsentraalsete ning osade liikmesriikide arenduste hilinemisega eelkõige EES osas mis omakorda on mõjutanud järgnevate infosüsteemide juurutamise ajakava. Samuti tuli 2024 aasta lõpus Euroopa Komisjon välja ettepanekuga EES-i järkjärguliseks kasutuselevõtmiseks maandamaks EES rakendamisega seotud riske.

Seoses sellega ning eu-LISA Haldusnõukogu 2025. aasta veebruari erakorralisel kohtumisel esitati ettepanek uuendada ajakava võttes arvesse alljärgnevat:

- EES-i kasutuselevõtt 2025. aasta oktoobris;
- Saavutada ECRIS-TCN tehniline valmisolek 2025. aasta neljandas kvartalis.
- Juurutada uuendatud EURODAC 2026. aasta juunis, mis on olulisim osa rändepaketi infosüsteemidest;
- ETIAS kasutuselevõtt on kavandatud alles 2026. aasta neljandas kvartalis vältimaks riske Eurodac kasutuselevõtu tähtajale.

Vahemikku 2027-2028 on kavandatud ülejäänud koostalitlusvõime arhitektuuri komponentide juurutamine ning konkreetsemad tähtajad täpsustatakse 2025. aasta sügisel.

Esimesed koostalitlusvõime komponendid (eelkõige jagatud biomeetria teenus – sBMS) rakendusid peale VIS4EES õnnestunud rakendumist 19. mail 2025 ning täiendavalt suureneb nende kasutuselevõtt juba 2025. aasta oktoobris seoses EES kasutuselevõtuga. Eesti on püsinud vajalike arendustega graafikus ning on valmis rakendama EES-i tervikuna 2025. aasta oktoobris.

Eesti võtab esitatud ülevaate teadmiseks.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023-2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*

3. Määruse eelnõu, millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks veebis

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: EL Nõukogu eesistuja Poola esitab eduaruande määruse eelnõu menetlemise hetkeseisust.

Euroopa Komisjon esitas määruse ettepaneku 11. mail 2022, millega sooviti kehtestada eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks (edaspidi CSAM). Kahjuks ei suudetud vahepealsel perioodil saavutada kõigile liikmesriikidele sobivat kompromissi. Kõige lähemal kompromissile on olnud Belgia ja Ungari eesistumiste ajal, kuid piisavat toetust siiski ettepanek saanud ei ole. Liikmesriigid on jagunenud kahte leeri, need kes toetavad võimalikult laia kohaldamisala ning on see juures nõus suurema privaatsusõiguse riivega ja teiselt poolt need, kelle jaoks privaatsusõiguse tagamine on prioriteetsem.

Praegune eesistuja Poola seadis üheks oma prioriteediks saavutada kõikidele osapooltele sobiv kompromiss. Poola seisukohad selles teemas on suuresti sarnased Eesti seisukohtadele. Sellest tulenevalt kitsendati ettepaneku reguleerimisala üksnes teadaolevale CSAM materjalile.

Mais 2025 jõudis Poola eesistuja järeldusele, et nende eesistumise ajal kompromissini jõuda pole võimalik. Juuni siseministrite kohtumisel antakse ülevaade tehtud edusammudest ja potentsiaalselt tutvustatakse võimalust ajutist regulatsiooni pikendada, mis praeguse seisuga kehtib kuni aprillini 2026. Järgmisest neljast eesistujat 3 (Taani, Iirimaa ja Leedu) kuuluvad nende liikmesriikide hulka, kes toetavad võimalikult laia kohaldamisalaga lahendust ning on see juures nõus suurema privaatsusõiguse riivega.

Eesti võtab esitatud ülevaate teadmiseks.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Eesti seisukohad 19.-20.10.2023 EL JSK nõukogu istungil (heaks kiidetud 12.10.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 16.10.2023. aasta ELAKi istungil);*
- *Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse ettepaneku kohta, millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks (heaks kiidetud 3.11.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 25.11.2023. aasta ELAKi istungil);*
- *Eesti seisukohad 10. – 11. oktoobril 2024 toimunud EL justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil (heaks kiidetud 3.10.2024. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 4.10.2024. aasta Riigikogu ELAKi istungil).*

4. EL-i varjupaiga- ja rändepaketi rakendamine

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: EL liikmesriikide siseministritele esitatakse ülevaade EL varjupaiga- ja rändepaketi rakendamise hetkeseisust ning arengutest viimase 6 kuu jooksul.

Varjupaiga õigustiku reform toob kaasa märkimisväärse õigusruumi ja praktika muutuse. Reformi eesmärgiks on varjupaigasüsteemi kuritarvitamise vältimine, EL ühtse menetluse loomine, rändekriiside ära hoidmine ja vastastikune abistamine. Reform hõlmab 9 EL-i määrust ja 1 direktiivi, enam kui 20 Euroopa Komisjoni rakendusakti ning umbes 170 EL-i Varjupaigaagentuuri kohustuslikku praktilist juhist ja tööriista. Eelmainitud määruste ja direktiivi rakendamine toimub astmeliselt. Ümberasustamise ja humanitaarsetel põhjustel vastu võtmise raamistiku määrus jõustus 11. juunil 2024. aastal ning rakendus tavalises korras. Ülejäänud 7 määrust ja 1 direktiiv jõustusid samuti 11. juunil 2024. aastal, kuid nende lõplikuks rakendamistähtajaks on 2026. aasta juuni. Vaatamata sellele on osade sätete kohaldamisel varasem tähtaeg. Näiteks määrustes ette nähtud pikaajaline varjupaiga- ja rändehalduse strateegia ja kriisideks valmisoleku plaan tuli koostada 2025. aasta aprilliks. Euroopa Komisjoni juhtimisel koostatakse EL ühtne rakenduskava, mille aluseks on liikmesriikide rakenduskavad.

Eesti esitas 2024. aasta detsembris Euroopa Komisjonile tähtaegselt varjupaiga- ja rändehalduse õigustiku reformi riikliku rakenduskava¹ ning 2025. aasta aprillis EL-i Varjupaigaametile riikliku kriisideks valmisoleku plaani. Riiklik rändestrategia on hetkel koostamisel ning selle esitamise tähtaeg on 12. juuni 2025. Eesti jaoks on rakendamisel suurimateks väljakutseteks taustakontrolli ja piirimenetluse loomine, IT-arendused integreeritud juhtumikorralduse tagamiseks ning varjupaiga- ja tagasisaatmiste tööprotsesside töhustamine. Samuti solidaarsusmehhanismi juurutamine, mille rakendamine algab 2026. aasta juunist ja liikmesriikidelt oodatakse panustamise meetmete otsustamist 2025. a sügisel (kas rahaline solidaarsus või ümberpaigutamine või kombinatsioon meetmetest²).

Eesti võtab esitatud ülevaate teadmiseks.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2023-2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*

5. Ukraina sõjapõgenike tulevane õiguslik staatus

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: päevakorrapunkti esimeses pooles soovitakse saada siseministrite poliitiline nõusolek Ukraina sõjapõgenike ajutise kaitse staatuse kehtivuse pikendamisest. Teises pooles tutvustab Euroopa Komisjon ettepanekut nõukogu soovitusel ühtseks lähenemiseks ajutise kaitse rakendamisest väljumiseks.

¹ Riikliku rakenduskava kokkuvõte on avalikult kättesaadav Siseministeeriumi kodulehel.

² Eesti panus solidaarsusmehhanismi on võrdlemisi väike: 0,26% EL-i kogupanusest (arvutamisel kasutatakse mudelit 50% SKT + 50% rahvaarv). Arvestades ELi solidaarsusmehhanismi rakendamiseks kokku lepitud miinimumkünnist tähendaks see kas 79 rahvusvahelise kaitse saaja vastuvõtmist abi vajavast liikmesriigist või rahalist panust u 1,7 miljonit aastas või ekspertide saatmist, kui seda taotletakse või kombinatsiooni nendest abistamismeetmetest. Vabariigi Valitsus teeb esimest korda otsuse solidaarsuspanuste kohta 2025. aasta sügisel.

Käesoleval JSK nõukogu istungil soovitakse saavutada poliitiline heakskiit ajutise kaitse pikendamiseks Ukraina sõjapõgenikele 2027. aasta märtsini. Euroopa Komisjon avaldab vastava eelnõu eeldatavasti 4. juunil 2025.

Ajutise kaitse staatus tuleneb ajutise kaitse direktiivist, mis on Eesti õigusesse üle võetud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadusega. Ajutine kaitse on sõjapõgenike kaitsmise EL erakorraline meede, mis võimaldab eriolukordades vältida rahvusvahelise kaitse süsteemi ülekoormamist ja anda lühiajaline elamisluba suurele hulgale sõjapõgenikele lihtsustatud korras. Pärast täiemahulist Venemaa agressioonisõja eskaleerumist Ukraina vastu 24. veebruaril 2022. aastal tegi Euroopa Komisjon ettepaneku käivitada direktiivist tulenev ajutise kaitse mehhanism. Vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu rakendusotsusele (EL) nr 2022/382, käivitati mehhanism esmakordselt 4. märtsil 2022. aastal. Ajutise kaitse staatus võimaldab sõjapõgenikel kasutada ühtlustatud õigusi kõigis EL liikmesriikides, milleks on: i) õigus elamisloale, ii) juurdepääs tööturule ja eluasemele, iii) sotsiaal- ja arstiabi saamine ning iv) hariduse saamise võimaldamine. Mainitud staatuse omandanud Ukraina kodanikud saavad EL liikmesriikide vahel vabalt liikuda ning valida EL liikmesriigi, kus soovivad kasutada ajutise kaitsega seotud õigusi.

Hetkel on EL Nõukogu otsustanud ajutise kaitse pikendamise kuni 2026. aasta 4. märtsini. Võttes arvesse tagasipöördumise võimatust kestva Vene agressioonisõja ja sellest tuleneva ohu tõttu, on uue rakendusotsusega, mille ettepaneku lõplik tekst avaldatakse Euroopa Komisjoni poolt 4. juunil 2025, kavas pikendada ajutist kaitset veel aastaks ehk kuni 2027. aasta märtsini.

Eesti toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut ajutise kaitse direktiivi rakendamise jätkamiseks samasugustel tingimustel nagu varasemate rakendusotsuste puhul. Tulenevalt [Nõukogu otsusest \(EL\) 2022/382](#), kohaldatakse ajutist kaitset või selle pikendamist need Ukraina kodanikud ja nende pereliikmed, kes elasid kuni 24. veebruarini 2022. aastani Ukrainas ja lahkusid Ukrainast sõjalise konflikti tõttu alates 24. veebruarist 2022. [Euroopa Komisjoni tegevussuunistes ajutise kaitse tõlgendamisel](#) on ette nähtud vaid üks ajutisest kaitsest välja jätmise alus, milleks on mõjuv põhjus arvata, et isik on pannud toime rahuvastase kuriteo, sõjakuriteo või inimsusevastase kuriteo, ta on väljaspool vastuvõtvat liikmesriiki enne ajutist kaitset saava isikuna sellesse liikmesriiki vastuvõtmist pannud toime raske mittepoliitilise kuriteo või ta on leitud olevat süüdi ÜRO eesmärkide ja põhimõtete vastastes tegudes (artikkel 28). Seeläbi on liikmesriikidel on lubatud põgenikule ajutist kaitset mitte võimaldada, kui on alust käsitada seda isikut ohuna vastuvõtva liikmesriigi julgeolekule või vastuvõtva liikmesriigi ühiskonnale.

25. mai 2025 seisuga on Eestis kehtiv tähtajaline elamisluba ajutise kaitse alusel kokku 34 167 isikul (2,5% rahvaarvust). Kokku on alates täiemahulise sõja algusest Eestis esitatud 58 888 ajutise kaitse taotlust. Ajutise kaitse pikendamise taotluseid on 2025. aastal esitatud 4 092 ning ajutisest kaitsest loobumise taotlusi on 25. mai 2025 seisuga esitatud 8 713. EL-i ja Schengeni ala riikides on arvestuslikult 4 666 876 aktiivset ajutise kaitse taotlust, kellest 4 516 836 on EL

liikmesriikides. Hetkel puuduvad indikaatorid, mis viitaksid sõjategevuse peatsele lõppemisele ja ajutise kaitse vajaduse äralangemisele.

Reageerides liikmesriikide üleskutsele jätkata koordineeritud lähenemist Ukraina sõjapõgenike abistamisel on Euroopa Komisjonil kavas avaldada 4. juunil 2025 ajutisest kaitsest väljumise ettepanek (nõukogu soovitus eelnõu). Soovitus eesmärgiks on tagada pärast ajutise kaitse lõppemist koordineeritud üleminek ajutiselt kaitselt muudele liikmesriikide siseriiklikus õiguses sätestatud seaduslikele viibimise alustele; liikmesriikide tõhus infovahetus ja infovahetus Ukrainaga ning meetmed, mis tagaks sõjapõgenikele võimaluse ohutult ja vabatahtlikult naasta Ukrainasse. Ajutisest kaitsest väljumise soovitus ettepaneku arutelud jätkuvad ka pärast käesolevat JSK nõukogu istungit.

Ajutise kaitse direktiivi kohaldamisest väljumise strateegiana eelistab Eesti tähtajalisi elamislubasid (näiteks tähtajalised elamisloa töötamiseks ja õppimiseks) ning ei poolda pikaajalisi elamislubasid ega isikute rahvusvahelise kaitse menetlusse suunamist. Sarnaselt teistele liikmesriikidele eelistab Eesti ajutise kaitse kohaldamisest väljumise strateegia puhul koordineeritud ja ühtset EL-i lähenemist, mis aitaks vältida ulatuslikku teisest rännet ning arvestaks Ukraina valitseva olukorra ja Ukraina sõjapõgenike vajadustega.

Eesti seisukoht:

Eesti toetab ajutise kaitse direktiivi rakendamise pikendamist 2027. aasta märtsini, et tagada Ukraina sõjapõgenike ühtsetel alustel toetamise jätkamine. Ajutise kaitse kohaldamisest väljumise strateegia puhul peame oluliseks koordineeritud Euroopa Liidu ülest lähenemist, et vältida ulatuslikku teisest rännet liikmesriikide vahel. Toetame muudel alustel tähtajalise elamisloa taotlemise võimaldamist juba ajutise kaitse direktiivi rakendamise ajal. Samuti on vajalik EL koordineeritud ja koostöö Ukrainaga sõjapõgenike toetamisel nende kodumaale naasmise korraldamisel (kui tekivad võimalused ohutuks naasmiseks).

6. Lõunaarutelu: tagasisaatmiste tõhustamine läbi koostöö kolmandate riikidega

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: ministrite lõunaarutelu raames soovib EL Nõukogu eesistuja Poola vahetada mõtteid tagasisaatmiste tõhustamisest eelkõige läbi parema koostöö kolmandate riikidega nende kodanike vastuvõtmise osas.

EL-i liikmesriikide siseministrite lõunaarutelu keskendub tagasisaatmiste tõhustamisele, mille raames on võimalus anda tagasisidet nii 2025. aasta märtsis avaldatud tagasisaatmiste määruse eelnõule kui vahetada mõtteid viisidest, kuidas edendada tagasisivõtlast koostööd erinevate EL-i tööriistade, eriti viisaeeskirja artikkel 25a senisest parema kasutamise abil. Kuna EL-i üldine edukate tagasisaatmise määr on võrdlemisi madal (umbes 20%), tuleb leida viise nende tõhustamiseks: hetkel tööriista arutelude tasandil olev tagasisaatmiste määruse eelnõu kõrvaldab peamisi õiguslikke kitsaskohti, sel ajal kui tõhusam kolmandatele riikidele suunatu tööriistade rakendamine võib suuremal määral motiveerida neid oma kodanikke tagasi võtma. Selle puhul on EL-i oluliseks mõjutusvahendiks, viisa-, kaubandus- ning arenguabipoliitika, mis võimaldavad luua soodsamaid tingimusi nende riikide jaoks, kes teevad aktiivsemat koostööd, samal ajal karistades neid, kes koostööd ei tee (nn. rohkem rohkema eest põhimõte).

Eesti toetab nii tagasisaatmist tõiustamist läbi EL-i õiguslike takistuste ja pudelikaelte leevendamise kui ka läbi kolmandate riikide motiveerimise. Eesti seisukohti **tagasisaatmist määruse eelnõu** kohta kinnitati Vabariigi Valitsuse 8. mai istungil ning Riigikogu põhiseadus- ning EL asjade komisjoni istungitel 20. ning 23. mail 2025. Nende raames toetas Eesti tagasisaatmise mõiste laiendamist, kinnipidamise ja sissesõidukeelu kohaldamise tähtaegade pikendamist ning tagasisaadetavale koostöökohustuse kehtestamist. Eesti peab samas oluliseks, et liikmesriikidele säiliks piisav paindlikkus, et kujundada oma tagasisaatmis- ja kohtumenetlusi vastavalt rändeolukorrale, sealhulgas võimaldades liikmesriigil luua täiendavaid põgenemisohu, väljasaatmise või kinnipidamise aluseid ning näha ette mõistlikud tähtajad asja läbivaatamiseks kohtus. Eesti ei toeta, et välismaalase, sh julgeolekuohtu kujutava isiku väljasaatmine tuleb automaatselt tagasisaatmisotsuse vaidlustamise ajaks peatada. Eesti leiab, et eelnõu reguleerimisalast peavad jääma välja normid, mis puudutavad kolmanda riigi kodaniku väljasaatmist või väljaandmist karistusõiguse alusel.

Eesti toetab eelkõige juba olemasolevate **mehhanismide maksimaalset kasutamist kolmandate riikide motiveerimisel**. Kuna oma kodanike tagasivõtmine on rahvusvahelisest õigusest tulenev kohustus, on oluline kasutada kõiki meetmeid, et kolmas riik teeks koostööd, sh isikute tuvastamisel ja dokumentide väljastamisel. Selleks toetame erinevate poliitikavaldkondade kasutamist – viisa-, arenguabi-, kaubanduspoliitika – kolmandate riikide koostööle motiveerimisel, rakendades „rohkem rohkema eest“ ja vastupidi põhimõtet.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023–2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti seisukohad tagasisaatmist määruse eelnõu kohta (heaks kiidetud 8.05.2025. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 23.05.2025. aastal Riigikogu ELAKi istungil).*

7. Euroopa sisejulgeoleku strateegia

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: arvamuste vahetus Euroopa sisejulgeoleku strateegia kohta.

19. detsembril 2024 toetas Euroopa Ülemkogu [strateegilisi juhised](#) õiguslikeks ja operatiivseteks arenguteks Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala kohta. Antud raamdokument andis suuniseid EL-i poliitika kujundamiseks justits- ja siseküsimuste valdkonnas. Tõukudes Ülemkogu juhistest esitas Euroopa Komisjon 1. aprillil 2025 [Euroopa sisejulgeoleku strateegia](#) ehk ProtectEU, milles toodi välja prioriteetsed eesmärgid ja tegevused:

- Luua uus Euroopa sisejulgeolekualane juhtimisstruktuur;
- Ennetada julgeolekuohtusid läbi uuenduslike teabejagamisviiside ja olukorrateadlikkuse tõstmise;

- Tugevdada õiguskaitseasutuste käsutuses olevaid õiguslikke tööriistu ning sisejulgeolekuameteid üldiselt;
- Kasvatada vastupanuvõimet hübriidohtudele ning tugevdada julgeolekusuutlikkust;
- Kontrolli tugevdamine raske ja organiseeritud kuritegevuse üle;
- Võidelda terrorismi ja vägivaldse äärmuslusega;
- Kindlustada EL-i tugev roll rahvusvahelisel areenil julgeoleku valdkonnas.

Sisejulgeoleku strateegia on formuleeritud töötama koosmõjus teiste valdkondlike strateegiatega nagu [EL-i kriisivalmiduse strateegia](#), [Euroopa kaitsevalmiduse 2030 valge raamat](#) ning 2025. aasta teises pooles välja tulev Euroopa demokraatia kaitse pakett. EL Nõukogu eesistuja Poola kavandatud arutelu strateegias sätestatud prioriteetide üle on EL-i liikmesriikide siseministritel võimalik avaldada aramus eelmainitud eesmärkide ja tegevuste kohta, samuti juhtida tähelepanu teemadele, millele ei ole strateegias tähelepanu pööratud ja mis samuti vajaks kitsaskohtade leevendamist.

Eesti toetab sisejulgeoleku strateegias sätestatud strateegilisi prioriteete. Eesti erihuvi on andmete säilitamise ja juurdepääsu reguleerimine, rahapesu vastase võitluse ja vara konfiskeerimise võimekuste kasvatamine ning hübriidohtudele tähelepanu pööramine. Samuti on Eesti vaatest oluline *online*-mõõtmise horisontaalse loomusega ja sellest tulenevate väljakutsetega arvestamine, kuna see avaldab mõju peaaegu kõigis organiseeritud kuritegevuse ja sisejulgeolekut ohustavates tegevustes. Eesti rõhutab, et võimaliku vaherahu sõlmimine Venemaa Föderatsiooni ja Ukraina vahel ei vähenda ohte ELi sisejulgeolekule Venemaa režiimi poolt. Muuhulgas on vajalik ühiselt tõkestada Ukraina-vastases agressioonis osalenud Venemaa Föderatsiooni (endistest) kombatanitidest tulenev kuritegelik ja julgeolekuoht EL-i liikmesriikidele.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2023-2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti seisukohad Euroopa tsiviil- ja sõjalise valmisoleku tugevdamise kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 6. veebruari 2025. aasta istungil ja Riigikogu ELAKi 11. veebruari 2025. a istungil).*

8. Andmete juurdepääs tõhusa õiguskaitse eesmärgil

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: arvamuste vahetus õiguskaitseasutuste juurdepääsust sideandmete tõhusate uurimuste läbiviimise eesmärgil.

2023. aasta I poolal toimunud EL Nõukogu Rootsi eesistumise üks prioriteete oli leida lahendus andmete säilitamise ja nende juurdepääsu andmise küsimusele. Sellest tulenevalt kutsus EL Nõukogu eesistuja Rootsi ellu kõrgetasemelise töörühma (ingl. k. *High Level Group*, lühend HLG), kuhu kuuluvad kõigi liikmesriikide esindajad, Euroopa Komisjon, Euroopa Liidu

Õiguskaitsekoolituse Amet, Europol, Eurojust, Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, Euroopa Andmekaitseinspektor jt.

HLG töörühma alla loodi alamrühmad, mis koosnesid liikmesriikide ekspertidest. Kokku oli kolm alarühma, mis jaotusid järgmiselt: i) andmete ligipääs teenusepakkuja juures; ii) andmetele ligipääs inimese seadmes; ning iii) andmetele ligipääs vahendamisel (ingl. k. *in transit*). Iga alamrühma teema juures arutati nii praktilisi kui juriidilisi probleemkohti. Pärast Rootsi EL Nõukogu eesistumise lõppemist jätkas iga järgnev eesistujariik antud formaadiga, viies läbi kaks plenaarkohtumist poolaastas, kuhu alamrühmade tulemustest aru anti. Lisaks andis HLG ülevaateid jooksvalt EL sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisele komiteele (COSI), kus on Eesti esindajaks Siseministeeriumi sisejulgeoleku asekancler.

Rootsi, Hispaania ja Belgia EL Nõukogu eesistumise perioodi jooksul valmis töörühma töö tulemusena 42-st soovituselt koosnev dokument. Soovitused on jaotatud kolme kategooriasse: i) võimekuste tõstmine; ii) koostöö parandamine ja standardiseerimine; ning iii) õiguslikud muudatused. Allmärgusena märgiti, et soovitusel ei ole EL Nõukogu ega Euroopa Komisjoni kokkulepitud seisukoht, vaid vastava töörühma (HLG) soovitusel ja seisukohad. 29. – 30. mail 2024 toimunud EL sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisele komiteele istungil avaldati soovitustele kõrgemate ametnike tasemel toetust ning 13. – 14. juunil 2024 toimunud EL justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil kinnitasid esitatud soovitusi ka liikmesriikide siseministreid.

Euroopa Komisjoni temaatiline lõppraport kiideti HLG töörühma poolt heaks 15. novembri 2024 plenaarkohtumisel. Samuti avaldati raportile toetust 27. novembril 2024 sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisele komiteele (COSI) istungil. Ungari EL Nõukogu eesistumise ajal koostati HLG tulemuste fikseerimiseks JSK nõukogu järeldused, mis kutsusid Euroopa Komisjoni üles koostama teekaarti ja mõjuhinnaangut 2025. aasta II kvartaliks. Sellele peaksid omakorda järgnema vajalikud õiguslikud meetmed. 12.-13. detsembril 2024 toimunud JSK istungil toimus siseministrite arutelu soovitustel, lõppraporti ja JSK nõukogu järeldustel osas. Liikmesriigid avaldasid töörühma tulemustele ja edasistele sammudele toetust.

16. mail 2025 toimunud sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisele komiteele (COSI) istungil tutvustas EL Nõukogu eesistuja Poola lühiajalisi meetmeid, mille hulka kuulusid mh digieksperitiisi tööriistade arendamine, litsentside jagamine, infovahetus ja teadmiste levitamine ning koolitustel pakkumine. Istungil jõuti järeldusele, et Euroopa Komisjon peab seadma prioriteediks andmetel säilitamise regulatsiooni loomise, mis on liikmesriikide vaatest igati loogiline ja väga oluline samm. Täiendavalt rõhutati ka kommunikatsiooniplaani olulisust – teemat, mida oli käsitletud juba alates viimasest HLG kohtumisest, eesmärgiga aidata liikmesriikidel sõnumeid koordineerida. COSI kiitis heaks EL Nõukogu eesistuja Poola esitatud lühiajalised meetmeid, mille osas nüüd soovitakse saada JSK nõukogu arvamust.

Eesti põhisõnumid:

Eesti peab vajalikuks luua EL-i taseme regulatsioon, mis sätestaks ühtsed reeglid sideandmetel säilitamisele ja juurdepääsule. Puuduliku õigusliku aluse ja arvukate Euroopa Kohtu (ECJ)

otsuste tulemusena on õiguskaitseasutused olukorras, kus on palju ebamäärasusi ja takistusi, eriti õiguskaitseasutuste piiriülesele koostööle kuritegevuse ennetamisel ja uurimisel.

Toetame lühiajalisi meetmeid teabevahetuse ja digieksperitiisi arendamisel, kuid oleme jätkuvalt seisukohal, et tõhus ja seaduslik juurdepääs andmetele eeldab tugevat EL-i tasandi andmete säilitamise õigusraamistikku. Toetame ühtsete sõnumite kujundamist sideandmete olulisuse kohta raske ja organiseeritud kuritegevuse tõkestamisel ning leiame, et Europol ja Eurojust sobivad hästi praktiliste näidete ja kommunikatsioonimaterjalide kogumiseks. Reaalsed juhtumid aitavad selgitada andmetele juurdepääsu vajalikkust ja proportsionaalsust.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2023-2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*

9. Praeguse geopoliitilise olukorra mõju EL-i sisejulgeolekule

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: Schengeni liikmesriikide siseministrid saavad ülevaate akuutsetest mõjudest EL-i sisejulgeolekule Ukraina, Moldova ning Süüria kontekstis. Ülevaate teevad EL Nõukogu eesistuja Poola ning EL-i terrorismivastase võitluse koordinaator Bartjan Wegter.

Päevakorrapunkti näol on tegu formaadiga, mille algatas eelmine EL-i terrorismivastane koordinaator Ilkka Salmi, keskendudes suuresti Venemaa agressioonisõjale Ukrainas ja selle mõjule EL-i sisejulgeolekule. Geopoliitilise olukorra mõju tõttu laiendas 2024. aasta veebruaris valitud uus EL-i terrorismivastase võitluse koordinaator Bartjan Wegter ülevaate ka akuutsetele kriisikolletele, milleks on hetkel lisaks Ukrainale ka Moldova ja Süüria.

Ukraina puhul on keskmes julgeolekualase koostöö edendamine EL-iga. Struktureeritud dialoogi raames tuvastatakse ja maandatakse agressioonisõjast tulenevaid (hübriid-)ohte, mis võivad kanduda EL-ile. Operatiivkoostööd tehakse neljas prioriteetses valdkonnas, milleks on: i) piirivalve ja -haldus; ii) tulirelvade smugeldamise ja ebaseadusliku kasutamise ennetamine; iii) vägivaldsed äärmuslased, kes võitlevad mõlemal pool rindejoont; iv) muud kerkivad sisejulgeolekuriskid (nt keemiarelvad). Pidevas dialoogis Ukrainaga on mitmed EL-i institutsioonid: EL Nõukogu eesistujariik, EL-i terrorismivastase võitluse koordinaator, Euroopa Komisjon, EL-i välisteenistus, Europol, Frontex ning EL-i nõuadnemissioon Ukrainas (EUAM). Suurimaid edusamme on saavutatud tulirelvade smugeldamise ja ebaseadusliku kasutamise ennetamiseks: Ukraina liitub Europoli hallatava tulirelvade infovahetussüsteemiga, samuti luuakse Ukrainas kontaktpunkt ebaseaduslike tulirelvade haldamise osas koostöös EL-i ametitega. Samuti on Ukraina õiguskaitseasutused jagamas pidevalt infot Europoliga seoses konfiskeeritud, varastatud ning kaotatud tulirelvadega ja droonidega, ennetamaks nende smugeldamist liidu alale. Frontexi ametnikud on korraldanud koolitusi Ukraina õiguskaitseasutustele eesmärgiga parendada nende suutlikkust tuvastada tulirelvade smugeldamist ja väärkasutust ning tugevdada piirihaldust. Samuti on EUAM pakkumas

eksperttuge ja strateegilist nõu võitluses tulirelvade ebaseadusliku kasutamise, terrorismi ning organiseeritud kuritegevusega. Kavas on ka EL-i tegevuskava väljatöötamine tulirelvade smugeldamise piiramiseks pärast agressioonisõja lõppu, et maandada nende EL-i toomise riski.

Moldovale avaldab mõju Venemaa agressioonisõda Ukrainas ning Venemaa katsed viia läbi mõjutustegevus riigis eesmärgiga ühiskonda lõhestada. Lisaks on Moldova julgeoleku vaatest nõrgaks kohaks Transnistria piirkond, kus siiani paiknevad Venemaa väed. EL ning selle vastavad ametid on pakkumas Moldovale kui kandidaatriigile tuge eelkõige sisejulgeoleku ja piirihalduse valdkondades läbi spetsialiseeritud infovahetuse formaadi (ingl. k. *EU Support Hub for Internal Security and Border Management*). Alates 2022. aasta märtsist on Europol saatnud ametnikke Moldovasse, et tugevdada piirikontrolli ning viia läbi ühiseid uurimusi piiriüleste kuritegude puhul (nt küberkuritegevus, migrantide smugeldamine, tulirelvade ja uimastite smugeldamine). EL-i missioon Moldovas (EUPM MD) on võtnud eesmärgiks arendada Moldova kriisivalmidust, mis laieneb samuti võitlusele hübriidohtudega, küberkuritegevusega ning valeinfo ja vaenuliku propaganda levikuga. Paraku avaldab olukord Moldovas mõju EL-i sisejulgeoleku peamiselt läbi Venemaa mõjutustegevuse, mis on hetkel eriti sihitud 28. septembril 2025 toimuvatele Moldova parlamendivalimistele. Seetõttu on EL, tuginedes ametlikule palvele Moldova valitsuselt, käivitanud hübriidrännaku kiirreageerimise võimekuse (ingl. k. *Hybrid Rapid Response Team*), mille eesmärgiks on aidata Moldoval säilitada demokraatlike institutsioonide ja valimisteenistuse toimepidevust ning võidelda väärinfo levikuga.

Süüria puhul on hetkel suurimaks väljakutseks olukord riigi kirdeosas, kus on võimalik terrorismirühmituse Da'esh (või uute äärmuslike rühmituste) taastekkeks. Samuti muudab olukorda ebastabiilseks kõigi vangide vabastamine ning terroristide ja nende võitlusvõimeliste toetajate vaba liikumine. See suurendab nende EL-i liikmesriikidesse imbumise riski. Samuti on kitsaskohaks võimalik Ameerika Ühendriikide toetuse lõpetamine ja väljumine Süüria kirdes paiknevate kinnipidamislagrite ülalpidamisest. Siinkohal on vajalik EL-i ja liikmesriikide kiire hinnang valmidusele täita võimalik tekkiv vaakum lagrite haldamisel ning Iraagist ja Süüriast pärit isikute rehabiliteerimisel ühiskondadesse. EL jätkab strateegilist dialoogi Ameerika Ühendriikidega ja teiste partneritega piirkonnas, samuti oli 20. mail 2025 toimunud EL välisasjade nõukogu istungil lepitud kokku täiendavas 18 000 000 € suuruses kriisitoetuses, eesmärgiga parandada Süüria kirdeosas asuvate kinnipidamislagrite tingimusi. EL-i sisejulgeoleku paremaks tagamiseks oleks vaja koordineeritud lähenemist ka laagrites olevate isikute ja terroristide biomeetriliste andmete hankimiseks ja talletamiseks, et lisada neid Schengeni infosüsteemi ning välistada julgeolekuohtu kandvate inimeste sisenemist liidu alale.

Eesti võtab esitatud ülevaate teadmiseks.

10. Sisejulgeolekuohtude maandamine: Euroopa sisejulgeolekuametite hinnang

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: EL-i liikmesriikide siseministrid saavad regulaarülevaate Poola julgeolekuasutustel viimase 6-kuu julgeolekuolukorra hinnangust.

Eesti võtab esitatud (piiratud juurdepääsuga) ülevaate teadmiseks.

11. Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse koostööprogrammi EMPACT 2026-2029 tsükli järelduste vastuvõtmine

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: järelduste heakskiitmine EMPACT 2026-2029 tsükli kohta.

EL-i liikmesriikide siseministritele esitatakse heakskiitmiseks Euroopa multidistsiplinaarse kuritegevuse vastu võitlemise platvormi (ingl. k. *European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threat*, lühend EMPACT) 2026-2029 tsükli järeldusi. EMPACT on loodud koostööformaadina liikmesriikide vahel eesmärgiga võidelda raske ja organiseeritud kuritegevusega. See tegutseb nelja-aastaste tsüklite põhjal: iga tsükli alguses viiakse läbi ohuhindamine (ingl. k. *EU Serious and Organised Crime Threat Assessment*, lühend EU SOCTA), mille raames tuvastatakse kõrge riskiga päevakajalisi ohte organiseeritud kuritegevuse valdkonnas. SOCTA hinnang on aluseks JSK nõukogu prioriteetidele võitluses kuritegevusega uues tsükli.

Tuginedes viimasele SOCTA analüüsile on tuvastatud seitse prioriteetset valdkonda, millele soovitakse järeldest keskenduda EMPACT-i 2026-2029 tsükli:

- Võitlus suure ohutasemega kuritegelike võrgustike ja isikutega;
- Kiirelt arvukuse poolelt kasvavad kuritegud veebis;
- Võitlus uimastite smugeldamise ja nendega kaubitsemisega;
- Migrantide smugeldamise ja inimkaubanduse ennetamine;
- Tulirelvi ja lõhkeainet kasutavad kuriteod;
- Keskkonnakuritegevus;
- Finants- ja majanduskuriteod.

Lisaks eelmainitud prioriteetsetele teemadele toob EL Nõukogu eesistuja Poola EMPACT-i 2026-2029 järeldest välja, et EMPACT-i töö parandamiseks ja tõhususe suurendamiseks on vajalik suurem rahastus ning EL-i ametite (st Frontex, Europol) ja valdkondlike võrgustike suuremat kaasatust platvormi töösse. JSK nõukogu istungile esitatavad järeldest kiideti heaks ametnike tasandil 16. mail 2025 toimunud EL-i sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalise komitee istungil, kus Eestit esindas Siseministeeriumi sisejulgeoleku asekancler Joosep Kaasik.

Eesti toetab järeldest vastuvõtmist.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2023-2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*